Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda Aurea - Cod. Aug. perg. 256

Jacobus <de Voragine>

[S.l.], [14. Jahrh.]

De annutiatione dominica

urn:nbn:de:bsz:31-66161

Visual Library

cuasis. Nequaquam, sed ut nec post torqueri
incipiens et affligi. Et ecce quidam
maximus ignis et terribilis ibidem apparuit.
Dixeruntque ei demones: Nisi nobis asse-
ntias, in ignem nunc te iactabimus combu-
rendum. Quod cum ille renuisset, ipsum arripuerunt
et in illum terribilem ignem proiecerunt. Verum dum
cruciaretur, protinus exclamavit: Ihesu Christe
fili Dei etc. Statim ille ignis extinctus
est. Ad alium deinde locum perductus videt
quosdam vivos in igne vivos cremari et
laminis ferreis candentibus a demoni-
bus usque ad viscera flagellari. Alios
quoque vidit quorum in ventre serpentes vora-
bant et bufones ignitis aculeis
viscera eorum extrahebant. Quibus cum ipsis
assentire nollet, in eundem ignem proicitur
et eisdem laminis flagellatur; cumque il-
le Ihesu Christe etc. exclamaret, a predicta pe-
na protinus est liberatus. Postea vidit domum
maximam habentem foveas metallis bul-
lientibus plenas, in quibus alii unum
pedem, alii duos habebant, alii ibi erant
usque ad genua, alii usque ad ventrem,
alii usque ad pectus, alii usque ad collum,
alii usque ad oculos. Pertransit itaque et quem-
dam latissimum puteum intuetur de quo
fumus horribilis et fetor intolerabilis
exibat. Dixeruntque ei demones: Locus
iste quem conspicis est infernus, in quo dominus
noster Beelzebub habitat. In ipsum quoque pu-
teum te iactabimus si nobis assentire recusa-
veris. Postquam autem illuc iactatus fueris nul-
lum inde evadendi remedium obtine-
bis. Quod cum ille audire contempsisset, ip-
sum accipientes in predictum puteum iactaverunt.
Qui tam vehementi dolore arreptus
est ut fere oblitus fuerit nomen domini invo-
care. Sed cum ille ad se rediens Ihesu
Christe etc. exclamasset corde quia voce

non poterat, penitus inde illesus exivit et
omnis demonum multitudo tanquam devic-
ta evanuit. Cum igitur ultra procederet,
vidit quendam pontem quem eum transire
oportebat, qui quidem erat artissimus
et instar glaciei politus et lubricus, sub
quo flumen ingens sulphureum et igneum
fluebat. Super quem dum se penitus transire
omnino desperaret, tandem recordatus ver-
bi quod eum de tot malis eripuit, confiden-
ter accessit et unum pedem super pontem
ponens Ihesu Christe etc. dicere cepit. Validus
autem clamor eum terruit ut vix se sustinere
valeret, sed predictum verbum protulit et securus
consistit. Deinde alium pedem ponens ea-
dem verba iteravit et quotiens passum faciebat ver-
ba protulit et sic securus transivit. Cum
igitur transisset, ingens pratum amenissimum
devenit ubi diversorum florum mira suavi-
tas redolebat. Et ecce duo speciosis-
simi iuvenes ei apparuerunt qui ipsum
usque ad quandam civitatem speciosissimam
auro et gemmis mirabiliter rutilan-
tem perduxerunt. Et quia illa civitas pa- | duxerunt
radisus erat, [illegible] dixe-
runt ei predicti iuvenes quod per ad suos
rediret per locum per quem venerat eum redire
oportebat. Demones tamen eum non ledentes
sed eo viso territi fugiebant, et post dies xv
in puteo quievit et nunc illam civi-
tatem civis perpetuus intrat. Tunc Nico-
laus iam ascendens super puteum se vesti-
tum invenit et omnibus que sibi acciderant
narravit. Post xxx dies in domino feli-
citer requievit.

De annunciatione domini.

Annunciatio dominica dicitur quia in illa die
ab angelo adventus filii dei in
carnem fuit annuntiatus. Congru-
um est enim incarnationem filii dei precedere
angelica annunciatio triplici ratione.

.1. primo ratione ordinis cognoscendi. ut s.
ordo reparationis respondet ordini pre-
varicationis. Unde sicut dyabolus temptavit
mulierem virginem et eam pertraxit ad dubitationem
et per dubitationem ad consensum et per consensum ad lapsum. sic
angelus nuntiavit virgini et nunti-
ando excitavit ad fidem et per fidem ad consen-
sum et per consensum ad concipiendum dei filium.
.2. Secundo ratione ministerii angelici. quod est an-
gelus dei est nuncius et famulus. virgo gloriosa est
ut esset dei mater. et congruum est ministerium domino fa-
mulari. conveniens fuit ut beate virginis
annuntiatio per angelum fieret. Tertio ratione
.3. lapsus angelici reparandi. quod est incar-
natio non tantum faciebat ad reparationem huma-
ni lapsus. sed etiam ad reparationem ruine
angelice. Unde angeli non debuerunt ex-
cludi. Unde sicut sexus mulieris non ex-
cluditur a cognitione misterii incarnationis et
fructus. sic et nec angelus nuntiavit in ...
... angelo mediante nuntiat mis-
terium incarnationis virgini marie et eum ...
magnificet. Cum igitur beatissima virgo maria ac-
cepto anno etatis sue usque ad xiiii. tempore
esset aliis virginibus excitatis et votum deser-
vandi castitatem emisisset. ubi deus aliter
disponeret eam ioseph desponsavit domino re-
velante et ioseph ...
... de natale beate virginis plenius
continetur. et in bethleem ... ... ordinatis
... nuptiis parentibus ... ...
in nazareth in domum parentum rediit. Na-
zareth interpretatur flos. Unde dicit Bernardus. Et flos
nasci voluit in flore et de flore floris
tempore. Ibi igitur angelus apparuit et ipsam sa-
lutavit dicens. Ave gratia plena dominus tecum. be-
nedicta tu in mulieribus. Bernardus. Invitat nos ad marie sa-
lutationem gabriel et iohannis tripudium et
exsultationis ...
¶ Sed hic
primo videndum est quare deus matrem suam voluit

desponsari super hoc assignat Bernardus tres ra-
tiones dicens. Necessarium erat desponsata esse
maria ioseph quia hoc misterium a demo-
nibus absconditur et a sponso virginitas
comprobatur et virginis tam verecundie
quam fame providetur. Quarta ratio est
ab omni genere mulieris opprobrium tolleret
scilicet coniugatis virginibus et viduis. Quia
ipsa virgo mater et sponsa fuit. Quinta ut
... ministerio ... Sexta ut matrimonio bo-
num comprobaret. Septima ut per virum ge-
nealogie series texeretur. Unde dicit
angelus. Ave gratia plena et cetera. Bernardus. Invenit gra-
tiam. In corde gratia caritatis. in ore gratia
affabilitatis. in manibus gratia misericordie et
largitatis. quod vere plena quia de plenitu-
dine eius acceperunt universi. captivi
redemptionem tristes consolationem peccatores
veniam iusti gratiam angeli leticiam deni-
que tota trinitas gloriam filii hominis car-
nis substantiam. Dominus tecum. Dominus pater tecum qui genuit
quem concipis. Dominus spiritus sanctus ex quo concipis. Dominus fi-
lius quem carne tua induis. Sic dicit Bernardus. Bene-
dicta tu in mulieribus. super omnes mulieres. quia sic eris
mater et mater dei. ¶ Et nota quod tres male-
dictiones mulieres subiecte erant. scilicet maledicto
peccati et maledicto supplicii. maledicto
opprobrii qua ad non concipientes. Unde dicit
Rachel. Abstulit deus opprobrium me-
um. maledicto peccati qua ad concipientes. Unde
Genesis iii. Inquit concipies et in peccato ... ma-
ledicto supplicii quo ad parientes.
Unde gemitu in dolore paries. Sola igitur vir-
go maria benedicta est inter mulieres cum
virginitati additur fecunditas et
fecunditati in conceptu sanctitas et sanctitas
et sanctitati in partu iocunditas. Sed gratia
plena sicut dicit Bernardus. per iiii. que fulserunt in
eius mente que sunt devotio humilitatis
reverentia pudoris magnitudo credu-

tatis. martyrium cordis. dr. Visus est ꝑ
alia .iiii. que ei fulserunt ex celo. sic ide
dic. que 3. Marie sanctificatio. Angelica
salutatio. Spiritus sancti superuentio. Filii dei incar-
natio. Dr. et uidens eum in uisu ꝑ alia .iiii. que
sic est dicere fulserunt in eius carne que s. sunt
uirginitatis permanentia. Sine corruptione fecun
da. sine grauedine grauida. et sine dolore
puerpera. Que cum audisset turbata est in ser-
mone eius et cogitabat qualis esset ista sa-
lutatio. Hinc apparet laus uirginis in
auditu. in affectu. et cogitatu. In au
ditu laudatur modestia quia audit et ta
cet. In affectu uerecundia. Vnde turba
ta est. In cogitatu prudentia. Turbata est
autem de angeli sermone non de eius uisione
quoniam beata uirgo angelos sepe uiderat sed
nunquam talia loquentes audierat. Petrus
Rauen. Venerat namque angelus in specie sed
terribilis in sermone. Vnde quod leuis solli
citauit uisus nimium turbauit au
ditus. Br. Que turbata est sicut uerecun
dia uirginalis non turbata fortitudi
nis. quia non tacuit et cogitauit prudentie et
discretionis. Et ait angelus confortans
eam dicens. Ne timeas Maria inuenisti
gratiam apud dominum. Br. Quam gratiam dei et
hominum pacem. mortis destructionem. uite
reparationem. Ecce concipies et paries filium
et uocabis nomen eius Ihesum. i. saluato
rem quia saluum faciet ꝑ suum a peccatis eorum.
Hic erit magnus et filius altissimi uo
cabitur. Dr. hic est ille qui est magnus dominus
sicut iste est magnus sed magnus homo
magnus doctor magnus propheta. Dixit
autem Maria ad angelum. Quomodo fiet istud quoniam
uirum non cognosco. i. cognitum non ꝑpo
no. Et ita sicut uirgo mente carne proposi
to. Sed ecce Maria interrogat et qui
interrogat dubitat. Cur ergo solus Za

charias incredulitatis plagam incurrit.
Super hoc Petrus Rauen. assignat .iiii.
differentias dicens. Ille pectoris cognitor non
uerba sed corda perpendit. Non quid dicat
sed quid senserit iudicauit. Erat enim inter
rogantium eorum dissimilis spes ꝑ dissimile hoc
quia nature credidit. Ille dubitauit ꝑ non hoc
integre ordinem querit. Ille que dominus uolu
it non posse perlarbit. Ille in pollentibus
etiam non accedit ad fidem. Hec sine exemplo percurrit
ad fidem. Hec miratur de partu uirginis. Ille
de conceptu disputat coniugali. Non ergo
dubitat de facto sed modum querit et ordinem.
Nam cum ipse sit modus s. naturalis spiritualis
mirabilis quo ipsorum concipiat sciscitatur.
Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus
superueniet in te qui ipsum tuum conceptum
efficiet. Vnde et dicitur conceptus de spiritu sancto.
Et hoc ꝑ .iiii. rationes. Primo ꝑ ostensionem
eximie caritatis. ut s. ostendatur quod in
effabili dei caritate. Verbum dei factum est
caro. Jo. iii. Sic deus dilexit mundum etc. Et
hoc est ratio magistri Sentenciarum. Secundo ꝑ ostensionem
gratie absque meritis. non per hoc quod dicitur conceptus de
spiritu sancto ostenditur quia sit ex sola gratia
que nulla hominum merita preueniret. Et hec
ratio Aug. Tercio ꝑ uirtutem operationis
quia s. operatione et uirtute spiritus sancti con
ceptus est. Et hec ratio est Ambrosii. Quarta
ꝑ motiuum conceptionis. et hec ratio est Hugo
de S. Victore. Motiuum non ait ad con
ceptionem ille est amor uiri in mulierem
et amor mulieris in uirum. Sed quoniam in uir
gine inquit quia in eius corde amor spiritus
sancti singulariter ardebat, ideo in car
ne eius amor spiritus sancti mirabilia facie
bat. Et uirtus altissimi obumbrabit tibi.
Hic est glo. Sic exposita. Vmbra autem et cor
pore obiecto soli formatur. et uirgo sicut et purus
homo plenitudinem diuinitatis capere

quia virtus altissimi obumbrabat
deum in corpore lux divinitatis. corpus nostre
suscepit humanitatis ut sic possit deum pati.
hanc exponit videt tangit. Bernardus. quis
ait. Christus ipse est nobis umbra corporis
sui temperavit se ut per obiectum vivifi
cate carnis videamus verbum in carne so
lem in nube lumen in testa oleum in lucerna.
[illegible] Bernardus. sic exponit q. d. illum modum quo
de spiritu sancto concipies dei virtus est in suo
secretissimo consilio obumbrando occul
tabat ut se tantum noverit. Hec [illegible] de sibi
cat. Quis autem scit quod inter mox experi
tus Israel scies et filiat scies. Sed illo
doctore quo auctore. Ego nunciare
sum missus virginale conceptum non carne.
vel obumbrabit i. te [illegible]
vestigabit. Et ecce elyzabeth cogna
ta tua et c. Ecce dicit non ostendat hic est mag
num novum mirandum. ¶ Et notandum quod [illegible]
de causis conceptus elyzabeth nun
ciatur marie [illegible] Prima est cumulus
leticie. Secunda propter [illegible] Tercia propter [illegible]
trine. Quarta obsequium matris. Videt [illegible]
sic [illegible] conceptus marie nun
ciatur ut de miraculo miraculo addi
tur gaudium gaudio cumuletur. vel ideo
quod propter [illegible] dicebat non verbum mox [illegible]
gaudium ubique [illegible] post virgo per angelum
quod audit ab homine ne mater dei [illegible]
is filii videt [illegible] quam [illegible]
tum [illegible] vel
ideo [illegible] ut deus nec salvatoris nec precur
soris adventum [illegible] Christe et [illegible]
[illegible] per [illegible] melius scriptoribus
atque predicatoribus [illegible] vel
ideo ut audiens cognatam vetulam et [illegible]
[illegible] cogitet iuvencula de obsequio [illegible]
[illegible] puerulo prophete detur locus obsequii
dei domino et mirabilius fiat miraculum

de miraculis. [illegible] Bernardus. Da virgo [illegible]
nanter [illegible] verbum et suscipe [illegible]
verbum. profer tuum et suscipe divinum [illegible]
[illegible] et amplectere sempiternum.
Surge curre aperi. Surge per fidem curre
per devotionem aperi per confessionem. [illegible] ma
ria expansis manibus et oculis ad celum
levatis ait. Ecce ancilla domini fiat mihi
secundum verbum tuum. Bernardus. aliis manifestaret aliis in
[illegible] aliis [illegible] aliis [illegible] verbum
dei [illegible] fuisse memoratur marie aut
[illegible] per angelicam salutationem
[illegible] per [illegible] per confessionem [illegible]
per [illegible] in [illegible] per incarnati
onem [illegible] per [illegible] sub
per oblationem. fiat mihi [illegible] solo non
[illegible] fiat aut declamatorie predicatum aut
figuraliter significatum aut ymaginatio
ne [illegible] sed silenter inspiratum perso
naliter incarnatum corporaliter [illegible]
[illegible] filii dei [illegible] conceptus est per
[illegible] propter nos homo [illegible] per [illegible] con
ceptionis [illegible] ac [illegible]
[illegible] in [illegible] anno fuit. Exurgens
maria cum festinatione abiit in montana. ad ely
zabeth et cum ea salutasset iohannes in
utero exultavit. Glosa. Quia lingua
non poterat animo exultatione salutat et [illegible]
precursionis officium inchoat. fuit autem
[illegible] obsequio tribus mensibus donec io
hannes nasceretur quem manibus suis de terra
levavit sicut in libro [illegible] legitur. ¶ Iubi
[illegible] per multa temporum curricula
[illegible] multa operatus est quidam [illegible]
[illegible] declaravit. Salve festa dies [illegible]
[illegible] angelus est missus est pas
sus et [illegible] Christe. [illegible] adam [illegible]
[illegible] lapsus. Ob [illegible] cadit
abel [illis] ab [illegible] melchisedech
[illegible] ponit [illegible] decollatus

Christus baptizatus, beatus Petrus ereptus, Jacobus sub Herode peremptus. Corpora sanctorum cum Christo multa resurrexerunt. Latro dulcem cum per Christum suscepit. Amen.

Miles quidam dives ac nobilis seculo abrenuntians Cisterciensium ordinem intravit et quia litteras nesciebat, erubescentes monachi tam nobilem personam inter laicos deputari, dederunt ei magistrum, si forte modicum addiscere posset et sic hunc ordinem inter monachos maneret. Sed cum diu cum magistro fuisset et nichil omnino preter hec duo vocabula "Ave Maria" discere potuisset, hec tanta aviditate retinuit, ut quocumque deambularet, quicquid ageret, ea incessanter ruminaret. Tandem moritur et in cimiterio cum aliis fratribus sepelitur. Et ecce super eius tumulum speciosum excrevit lilium et in quolibet folio "Ave Maria" litteris aureis habebat inscriptum. Currentes omnes ad tam grande spectaculum terram de tumulo effoderunt et radicem lilii de ore defuncti procedere repererunt. Sicque intellexerunt quod cum quanta devotione illa duo verba dixerit, quem deus tanti honoris prodigio illustravit.

¶ Quidam miles castrum quoddam in via quadam habebat et omnes transeuntes sine miseratione aliqua spoliavit. Virginem autem dei cotidie salutabat nec pro aliquo impedimento contingenti ab ipsa salutatione aliqua die cessare volebat. Accidit autem ut quidam religiosus vir sanctus inde transitum faceret et ipsum predictus miles continuo expoliari iubet. Vir autem sanctus rogavit predones ut ipsum ad dominum suum deducant, quia ad ipsum habet secreta que proferret. Adductus autem rogavit militem ut omnes de familia sua et castro congregari faceret, ut eis verbum dei predicaret. Cum autem congregati fuissent, ille ait: Non sunt hic omnes, sed est aliquis adhuc deest. Cui cum illi omnes adesse dicerent, ille asserens aiebat: Diligenter perquirite et aliquem invenietis abesse. Tunc unus exclamans dixit: Quia solus camerarius illuc non venit. Ille dixit: Vere ipse est qui solus deest. Ergo cito mittitur et in medium deducitur. Cum autem virum dei vidisset, revolvit terribiliter oculos et caput suum instar insani agitabat, nec propius accedere audebat. Vir autem sanctus dixit ei: Adiuro te per nomen domini nostri Jhesu Christi, ut quis sis nobis edisseras et quam ob causam huc veneris pandas. Cui ille: Heu, adiuratus prodere cogor invitus. Ego enim non sum homo, sed demon, qui formam hominis accepi et XIIII annis cum hoc milite permansi. Nam princeps noster me huc misit, ut diem quo hic Ave Marie salutationem non diceret diligentius observarem et mox potestate accepta ipsum continuo strangularem et sic in malis operibus vitam finiens noster esset. Quacumque enim die illam salutationem dicebat, in ipsum potestatem habere non poteram. Sed ecce nec de die in diem diligentius observavi et nullum quin eam salutaverit pretermisit. Hoc miles audiens vehementer obstupuit, ad pedes viri dei se proiciens veniam postulavit et in melius deinceps vitam mutavit. Vir autem sanctus dixit demoni: Precipio tibi demon in nomine domini nostri Jhesu Christi, ut hinc statim discedas et talem habeas locum possideas, ubi nulli gloriosam dei genitricem invocanti nocere presumas. Hoc ubi iussa dedit, demon abscedens evanuit.

De passione domini

Passio Christi fuit dolore amara, illusione despecta et utilitate multiplici fructuosa. Et nota quod dolor causabatur ex V. Primo ex eo quod ipsa passio fuit ignominiosa, et hoc propter ignominiosum locum, quia in Calvaria, ubi malefactores puniebantur; propter ignominiosum supplicium, quia morte turpissima

De passione domini